

Köln, 13 Ekim 2008

MUSTAFA KEMAL, CEMİYET-İ AKVAM, İNÖNÜ ve BU GÜNLER

Dursun ATILGAN

Avrupa Atatürkçü Düşünce Dernekleri Federasyonu

Genel Başkanı

Birinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, galip devletler, bir daha savaş olmaması için 10 Ocak 1920'de İsviçre'nin Cenevre kentinde Cemiyet-i Akvam'ı (Milletler Cemiyeti) kurmuşlardı. Aldıkları karara göre, savaşta tarafsız kalmış veya kendilerine yakınlık göstermiş olan devletler, arzu ettikleri takdirde, sade bir başvuruyla Milletler Cemiyeti'ne üye olabilecekler; ama Türkiye gibi mağlûp devletler ise, ancak barışın koşullarını yerine getireceklerini taahhüt ettikleri takdirde başvurma hakkını kazanabilecekler; Cemiyetin genel kurul üyelerinin üçte ikisi başvuru sahibi devletin alınmasına karar verecek, Konsey de bu kararı onaylarsa, kabûl edileceklerdi.

Türkiye'nin dışındaki diğer mağlûp devletler, Milletler Cemiyeti'ne kabûl edilmeleri için başvurularını yapmışlardı. Örneğin, Almanya, bazı itirazlardan ve olaylı oturumlardan sonra, 1927 yılında Milletler Cemiyeti'ne zar-zor kabûl edildi. (1932'de ayrıldı)

1932'ye gelindiğinde, Mustafa Kemal'in ana hatlarını belirlediği ve yönlendirdiği dahiyane dış ve iç politika sonucunda, Türkiye Balkanlarda lider ülke konumuna gelmiş, bütün komşularıyla dostluk anlaşmaları imzalamış ve Balkan Paktı'nın da temelini atmıştı. Balkan devletleri, artık, karşılıklı istişare yapılmasında ve barışın korunmasında işbirliği taahhüdü dolayısıyla, siyasî konularda Türkiye'ye danışmadan iş yapmak istemeyecek bir duruma gelmişlerdi.

Bu gelişmelerin farkına varan ve Türkiyesiz bir Balkan siyaseti yapılamıyacağını anlayan Batılı devletler, Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne kesinlikle girmesi gerektiğini anlamışlar ve zamanın Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'a, el altından, "*Ülkeniz başvurursa Milletler Cemiyetine hemen alınacaktır*" anlamında telkinde bulunmaya başlamışlardı. Aras ise bu el altından verilen mesajı Mustafa Kemal'e iletmış ve şu yanıtı almıştı:

"Ne münasebet; eğer kendileri bizim girmemizi istiyorlarsa, davet etsinler. Davetlerini inceleyelim; ülke yararına uygun olduğu kanısına varırsak, o zaman karar veririz ve gireriz."

Bu yanıt, mağrur Batılıları şaşkırtmıştı. Ancak, onlar biliyorlardı ki, Türkiye'nin bulunduğu bölgede Türkiyesiz siyaset yürümecektir. Hem kendi gururlarının

kırılmaması ve hem de "kendi koydukları kurala uymama" durumuna düşmemeleri için, bir formül aramışlar ve bulmuşlardır:

Genel Kurul Türkiye'nin üyeliğini isteyecek. Konsey de Genel kurulun arzusu doğrultusunda, başvurmadığı halde Türkiye'yi davet edecek. Böylece, kendi prestijlerini de korumuş olacaktı. Sonuçta öyle oldu. Genel kurul iki üye devletin (İspanya ve Yunanistan) önerisi üzerine bir karar çıkararak, Türkiye'ye, deyiş doğru ise, altın tepsi içerisinde "Milletler Cemiyeti'ne girmenizi rica ediyoruz" diye bir davetiye çıkardılar. Bu yöntemle yapılan davetiyeye Mustafa Kemal "evet" deyince, Batılı ülkelerin gazetelerinde O'nu göklere çıkaran yazılar yayınlandı. Bütün dünya Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne lütfen girişini alkışladı.

Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne davetle girişi TBMM tarafından 9 Temmuz 1932'de onaylandı. 18 Temmuz 1932'de ise üyelik resmen başlamış oldu. Bu tarihten 32 yıl sonraki duruma da kısaca bir gözatmakta yarar var.

1963 yılının Aralık ayında, Hz. İsa'yı "Tanrı'nın oğlu" olarak görenler tarafından, O'nun doğum günü yortusunun başladığı günlerde, Kıbrıslı soydaşlarımıza karşı bir soykırım başlatıldı. Zamanın Başbakanı İsmet İnönü ve kabinesi bir müdahale kararı almış, ancak ABD Başkanı Johnson, İnönü'ye sert bir mektup yazarak, karşı çıkmış ve "NATO silahlarını kullanmaya izin vermeyeceklerini" kesin bir dille belirtmişti. O tarihte Türkiye ile Amerika'nın ilişkilerinin bozulması gündeme gelmişti. İnönü'nün söylediği şu sözler henüz kulaklarda çınlamaktadır; çok anlamlı ve önemlidir: "*Dost bildiklerimiz düşman çıktı*". Ve eklemişti İnönü "*Yeni şartlarla yeni bir dünya kurulur, Türkiye de o dünyada yerini bulur*".

Özellikle 1950'den sonra izlenen dış politikanın Türkiye'yi nasıl bağımlı bir duruma getirdiğini anlayabilmek için, İsmet İnönü'nün Başbakanlığı sırasında, 1964 yılında, yüksek düzeyli bir toplantıda söylemek zorunda kaldığı şu sözlerle dikkatlice kulak verelim:

"Daha bağımsız, kişilikli dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu? Karar vereceğim ve işi teknisyenlere havale edeceğim. Onlar etraflı çalışmalarını yapacaklar, tekliflerini hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu?.. Hepsinin etrafında uzman denen yabancılar dolu. Muvaffak olamazlarsa işi sürüncemede bıraktırmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum, neticesi bana gelmeden Washington'a gidiyor. Sonucu memurumdan önce Sefir'den öğreniyorum. Böyle mi teslim ettik biz bu devleti?

Bana şimdiye kadar bunlar tarafından hazırlanmış derdimize devâ tek rapor gösteremediler. Hepsi yasak savma kabilinden şeyler. Ne yapıyorsak, kendi elemanlarımızla yapıyoruz. Peki, bu binlerce adam avara kasnak gibi mi dolaşıyorlar? Elbette kendileri için önemli marifetleri var.

İstiklâl Harbinden sonra Sulh anlaşmasında esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa hudutlar fiili bir durum idi. Tazminat işini iki devlet aramızda hallederdik. Bütün mücadele idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük tavizlerde bulunmaya hazırdılar.

Dayattık. Biz onların niçin ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar da bizim niçin inatla reddettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler. Peygamber edasıyla size dünyaları vaadederler; imzayı attınız mı ertesi günü gelmişlerdir. Ondan sonra sökebilirsen sök... Gitmezler. Ancak, bu meselenin üstüne vakit geçirmeden eğilmek lâzım. Yoksa ne bağımsız dış politika, ne de bağımsız iç politika güdebilirsiniz; havanda su döversiniz.

Fakat zannetmeyin ki, kolay bir iştir bu. Savuşturulan iki-üç badire bunun yanında hiç kalır. Teşebbüs ettiğimizde başımıza neler geleceğini kestiremem“.()*

Bu duruma çare ararsınız... Bulacağınızdan emin olunca değiştirirler sizi...

Nitekim öyle de olmuştur. 1964 yılında, Amerika'nın Soğuk Savaş militanlığına soyunmuş olan 1950-1960 dönemi siyasetçilerinin aksine, bu ilişkileri gözden geçiren İnönü, keyfi ilişkiler yerine, TBMM'nin denetleyebildiği bir ilişki düzeni kurdu. 1965 yılında ise İnönü Amerika'ya Başbakan olarak gitti, ama sade bir milletvekili olarak geri döndü... Çünkü, o tarihlerde CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün Başbakanlığında Yeni Türkiye Partisi (YTP) ile Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinden (CKMP) oluşan bir koalisyon hükümeti görevdeydi.

İnönü ABD'ye gidince, YTP Başkanı Ekrem Alican ile CKMP Başkanı Hasan Dinçer koalisyondan çekilerek, hükümetin düşmesini sağladılar...

Bir 32 yıl sonraya daha baktığımızda Avrupa Birliği'ne girelim derken "*Kemalizmle Avrupa Birliğine giremezsiniz*" biçiminde beyanlarda bulunmaya, yazılar yayınlamaya, Mustafa Kemal'in resimlerinin devlet dairelerinden indirilmesi gerektiğini açıkça telkin etmeye başlayan AB "komiserlerinin" sayısı gittikçe artmaya başladı. (Türkiye'yi yönetenler bu durumdan memnun olmalı ki, bu aymazlık karşısında ne sesleri çıkıyor ne de itiraz ediyorlar).

Bugünkü yöneticiler, Türkiye'yi emperyalist devletlerden, çok çeşitli ve ağır koşullarla "yardım" alarak kurtaracaklarını sanıyorlar; gittikçe de bağımlı duruma getiriyorlar; ve dahası, kendi yönettikleri devleti o devletlere şikâyet ediyorlar...

Bir milletin bağımsızlığının, yabancı devletlerin telkini ve yardımıyla kurtarılamayacağını; "Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararının kurtaracağını" söyleyenleri, suçlu buluyor; yerden yere vuruyorlar...

(*) *Mehmet Emin DEĞER'in "CIA, KONTRGERILLA ve TÜRKİYE" adlı eseri. 4. Basım, sayfa 98*